

Bir Üniversitenin Son Sınıf Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmalarının Madde Kullanımları ile İlişkisi

İlkay ALTUNTAŞ¹ Hülya ARSLANTAŞ^{2*}

¹ Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

² Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Aydın, Türkiye

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 11.07.2024

Kabul Tarihi: 06.12.2024

Yayın Tarihi: 31.12.2024

Anahtar Kelimeler:

Çocukluk çağı travmaları,
Ergenlik,
Madde kullanımı,
Öğrenci,
Üniversite.

ÖZET

Bu çalışma üniversite son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının madde kullanımları ile ilişkisini belirlemek amacı ile analitik ilişkisel olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim döneminde batıda bir ilde bir devlet Üniversitesi'nin merkez kampüsünde yer alan bazı fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında öğrenim gören 7030 son sınıf üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada örneklem büyüklüğü Dünya Sağlık Örgütü'nün popülasyon araştırmaları için kullandığı Statcalc programından yararlanılarak hesaplanmıştır. Buna göre ulaşılmaya hedeflenen öğrenci sayısı 238 olarak belirlenmiş olup, olası veri kayıpları göz önünde bulundurularak %40 yedek eklenmiş ve 333 öğrenci üzerinde çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Alkol ve Madde Ölçeği (BAPİRT Alkol-Madde), Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (FNBT) kullanılarak toplanmıştır. Kardeşi olan (bir, iki, üç ya da daha fazla) öğrencilerin olmayanlara kıyasla daha fazla ihmal ve istismara maruz kaldığı saptanmıştır ($p<0,05$). Anne babası boşanan ya da ayrı yaşayan öğrencilerin, anne babası beraber yaşayan, ikisi ya da ikisinden biri sağ olanlara göre daha fazla ihmal ve istismara maruz kaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Anne ve babası baskıcı ve ilgisiz davranan, demokratik davranmayan öğrencilerin daha fazla ihmal ve istismara maruz kaldığı saptanmıştır ($p<0,05$). Anne ve babası aşırı korumacı olmayan öğrencilerin, aşırı korumacı olanlara göre daha fazla ihmal ve istismara maruz kaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının alkol ve sigara kullanımları ile pozitif yönde çok zayıf düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Öğrencilerin sigara ile alkol kullanımları arasında da pozitif yönde çok zayıf düzeyde ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Bu sonuçlar ışığında ihmal ve istismarın başka değişkenler ile de ilişkisinin araştırılabilmesi için yeni çalışmalar planlanması, istismarın tanınmasına ve alkol/maddenin zararlarına yönelik farkındalığı artırabilmek için öğrenciye, aileye, okul yetkililerine yönelik eğitimlerin düzenlenmesi ve risk oluşturan öğrencilere yönelik girişimlerde bulunulması önerilir.

The Relationship Between Childhood Trauma and Substance Use Among University Students

Article Info

Received: 11.07.2024

Accepted: 06.12.2024

Published: 31.12.2024

Keywords:

Childhood traumas,
Adolescence,
Substance use,
Student,
University.

ABSTRACT

This study is designed to investigate the relationship between childhood traumas of senior university students and substance use. Universe of the study consisted of 7030 senior students who were enrolled in Aydın Adnan Menderes University's some faculties and vocational schools at the main campus during the 2018-2019 academic year. Sample size was calculated using World Health Organization's Statcalc program utilized for population research. The necessary number of students revealed by the calculation (238) was increased by 40% due to potential data loss, and the study was conducted with a total number of 333 students. Data were collected through Personal Information Form, Childhood Traumas Questionnaire (CTQ), Addiction Profile Index Risk-Screening for Alcohol and Addiction Profile Risk-Screening Index for Substance and Fagerstrom Test for Nicotine Dependence (FTND). Analysis of the relationship between sociodemographic data of the students and childhood trauma questionnaire scores revealed a higher likelihood of being neglected or abused for students with siblings (one, two or more) ($p<0,05$). Students whose parents are divorced or separated were also found to be more likely to experience neglect and abuse, compared to their peers whose parents are together and either one or both members of the couple are alive ($p<0,05$). According to student statement, students whose parents act oppressive and indifferent were found to experience more neglect and abuse than their counterparts whose parents' actions do not correspond to these qualities ($p<0,05$). Similarly, students with parents demonstrating a democratic approach were subject to less neglect and abuse than students of non-democratic parents. Finally, students whose parents are not overprotective were exposed to more neglect and abuse, compared to their peers whose parents were overprotective ($p<0,05$). Childhood traumas of senior university students had a weak positive correlation with alcohol use and smoking. The correlation between smoking and alcohol use was also found to be weakly positive ($p<0,05$). In the light of these findings, the relationship of early childhood neglect and abuse with other variables should be investigated by further studies. Furthermore, education programs targeting students, families, and school authorities should be developed for increasing abuse recognition and awareness of adverse effects of alcohol and substances. Finally, interventions for at-risk students should be conducted in collaboration.

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Altuntaş, İ., & Arslantaş, H. (2024). Bir Üniversitenin son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının madde kullanımları ile ilişkisi. *Sustainable Welfare*, 2(2), 74-95.

*Sorumlu Yazar: Hülya ARSLANTAŞ, hulyaars@yahoo.com

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

GİRİŞ

Travma; bireyin bedensel ve ruhsal sağlığında ciddi etki ve yıkım bırakan olaylar olarak tanımlanmaktadır (Şahiner, 2012). Travmatik bir durumla karşı karşıya kalmak insanın hayatı boyunca yaşayabileceği olası durumlardandır (Şenkal, 2013). Çocukluk çağında kötü olaylar yaşanması toplumların ve bireylerin sıklıkla maruz kaldıkları genel bir sorundur (Saveanu ve Nemeroff, 2012). Çocukluk çağı travmaları bireysel sarsıcı olaylar dışında savaş, terörizm, şiddet, kaza ya da doğal afet gibi dış faktörlerden de kaynaklanabilir (Öztürk, 2020). Çocukluk çağında ihmal ya da istismara maruz kalmak kişinin ilerleyen yıllarda istenmeyen olaylar yaşamasına neden olabilmektedir (Richards ve O’Keeffe, 2004). Yapılan çalışmalarda çocukluk çağı travmalarının ve stresli yaşam olaylarının alkol madde kullanımını arttırdığı ve birçok ruhsal rahatsızlığa yol açtığı bildirilmiştir (Chasan, 2010; Fjeldsted vd., 2020; Ölmez vd., 2018; Örsel vd., 2011).

Üniversite yılları, genç yetişkinliğe geçişin, fiziksel, sosyal ve bilişsel anlamda yeni bir dönemin başlangıcıdır (Yazgan İnanç vd., 2019). UNESCO’ya göre, 15-24 yaş aralığında yer alan tüm bireyler ergen olarak adlandırılmaktadır (UNESCO, 2017). Ülkemizde de üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaş aralığı genel olarak 18-24 yaş olup verilen tanıma uymaktadır. Ergenlik birçok riskli davranışa açık bir dönemdir. Bu dönemde ergenler karşılaştıkları stresörlerle baş edebilmek, duygusal ve sosyal doyum kazanabilmek, bulunduğu çevreye uyum sağlayabilmek amacı ile riskli ve zararlı alışkanlıklara yönelebilirler. Bu zararlı alışkanlıkların başında da sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı gelmektedir (Turhan vd., 2011). Yetişkinler ile kıyaslandığında ergenlik döneminde daha çok madde denendiği ve daha kontrolsüz madde kullanıldığı gözlemlenmiştir (Akkuş, 2010). Nitekim alkol kullanmaya başlama yaşının 12-25 yaş aralığında olması ya da sigara içmeye 18 yaşından önce başlayan insan sayısının %80 kadar olması bu düşüncüyü desteklemektedir (Çakmak ve Ayvaşık, 2007). Ülkemizde yapılan çalışmalarda bireylerin alkol ve sigara kullanımından sonra en çok tercih ettikleri maddenin esrar olduğu gösterilmiştir (Deveci vd., 2010; Güner, 2019; Yılmaz vd., 2020). Günümüzde esrar kullanımı ilköğretim ve ortaöğretim yaşlarına kadar düşmüş olup ortaöğretim öğrencilerinde esrar kullanım yaygınlığı %4 olarak bildirilmiştir (Ögel vd., 2004). Bir başka araştırma da ise uyuşturucu madde kullanan üniversite öğrencilerinin %56’sının esrar kullandığı ve öğrencilerin %48,3’ünün 15-18 yaşlarında madde kullanmaya başladığı rapor edilmiştir (Güner, 2019).

Ergenlerde madde kullanım sıklığı öğrenim gördükleri ilk sınıftan son sınıfa doğru artış göstermektedir. Bir çalışmada 12-14 yaş grubundaki ergenlerde %4, 15-17 yaş grubu ergenlerde %14, 18-21 yaş grubu ergenlerde %26,2 alkol kullanımı bildirilmiştir (Çuhadaroğlu vd., 2004). Gaziantep’te üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada sınıflar arasında en fazla alkol ve madde kullanımının son sınıflarda olduğu rapor edilmiştir (Coşkun vd., 2019). Samsun’da lise öğrencileri ile yapılan çalışmada ergenlerin ilk sınıftan son sınıfa doğru sarhoş olma ve sigara deneme sıklıkları arasında anlamlı fark gözlenmiştir (Arslan vd., 2012). Diyarbakır’da üniversite birinci sınıf ve son sınıf öğrencilerinin kıyaslandığı başka bir çalışmada sigara ve alkol kullanım oranlarının ilk sınıftan (sigara=%35, alkol=%19) son sınıfa (sigara=%56, alkol=%57) doğru artış gösterdiği bildirilmiştir (Özen vd., 2005).

Ergenleri bu denli maddeye yönlendiren etmenlerin başında biyolojik değişimleri, bireysel sorunları ve sosyal yaşantıları gelmektedir (Başkurt, 2003). Geçmişte yaşanmış kötü deneyimler, kötü anılar, aşılamamış travmatize edici olaylar bu durumu tetiklemektedir. Clark ve diğerleri (2010), alkol bağımlısı ergenlerin %85’inin, Danielson ve diğerleri (2009), madde bağımlısı ergenlerin %60’tan fazlasının çocukluk çağında birden çok ihmal ya da istismar öyküsüne maruz kaldığını bildirmiştir (Clark vd., 2010; vd., 2009). Bir başka çalışmada ise maruz kalınan her çocukluk çağı travma öyküsünün ömür boyu alkol ve sigara bağımlılığı riskini sırası ile %16 ve %18 oranında arttırdığı ifade edilmiştir (Wu vd., 2010). Yapılan çalışmalar çocukluk çağında ihmal ve istismara maruz kalanların

kalmayanlara göre ilerleyen yıllarda daha fazla ruhsal problemler ve madde kötüye kullanım bozuklukları yaşadığını göstermektedir (Brems vd., 2004; Dereboy vd., 2018; Hovens vd., 2010; İnci vd., 2016; Polat Balcı, 2011).

Çocukluk çağı travmalarının insan yaşamının her döneminde ruhsal problemlere ve madde kullanımına neden oluyor olması bu sorunun belirlenip koruyucu ruh sağlığı önlemlerinin alınması açısından önemlidir. Özellikle ergenler madde kullanımı açısından bir gruba ait olma, kimlik geliştirme çabası, ailesine ve topluma başkaldırı, döneminin özelliği nedeni ile risk alma davranışının fazla olması vb. nedenlerle her açıdan risk grubunu oluşturmaktadırlar. Ergenlerde görülen madde kullanımı sadece birey ve aile de değil toplum da da olumsuz etkiler bırakan sosyal bir sorundur. Bu nedenlerden dolayı bu araştırma; üniversite son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının madde kullanımlarıyla ilişkisini belirlemek için analitik ilişkisel olarak yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırma sorusu; üniversite öğrencilerinin çocukluk çağında yaşadıkları travmalar ile alkol, sigara ve esrar kullanımları arasında ilişki var mıdır? olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışma bir üniversitenin son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının madde kullanımları ile ilişkisini belirlemek amacıyla analitik ilişkisel olarak yapılmıştır.

Çalışma 2018-2019 öğretim yılı Ekim-Haziran zaman aralığında araştırmanın alınma kriterlerine uyan ve basit rastgele sayılar tablosuna göre belirlenen öğrencilerden araştırmaya katılmayı kabul edenlerle yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini 2018-2019 öğretim yılında batıda bir ilin Devlet Üniversitesinin merkez kampüsünde bulunan bölümlerinde eğitim gören 7030 son sınıf üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmış olup üniversitenin merkez kampüsündeki bazı fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulları tabaka olarak belirlenmiştir.

Örneklem büyüklüğü Dünya Sağlık Örgütü'nün popülasyon araştırmaları için kullanmış olduğu Statcalc programından yararlanılarak hesaplanmıştır. Ulaşılmaya hedeflenen öğrenci sayısı $N=t^2pq/d^2$ formülüne göre; prevalans=%20, $d=0,05$ iken %95 güven aralığında 238 olarak belirlenmiştir. Olası veri kayıpları düşünülerek %40 yedek öğrenci dahil edildiğinde 333 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Örneklem seçiminde çoklu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çoklu örnekleme yöntemi ile fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarındaki bölümler tabaka, şubeler ise küme olarak kabul edilmiş her tabakayı temsil edecek şekilde öğrenci sayısı saptandıktan sonra sınıf listesi üzerinden basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak örneklemedeki öğrenciler belirlenmiştir. Belirlenen öğrenciler araştırmaya katılmayı kabul etmedikleri takdirde sınıf listesi üzerinden örneklem sayısına ulaşıncaya dek öğrenci alımına devam edilmiştir. Araştırmaya alınma kriterleri olarak; son sınıf üniversite öğrencisi olmak, 18 yaş ve üzeri olmak, araştırmadan dışlanma kriterleri olarak ise görme ve işitme engeline sahip olmak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak öğrencilerin sosyodemografik bilgilerini sorgulayan Kişisel Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Alkol Ölçeği (BAPİRT- Alkol), Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Madde Ölçeği (BAPİRT- Madde) ile Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (FNBT) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin demografik bilgilerinin (yaş, cinsiyet, yaşadığı yer, çalışma durumu, kaldığı yer, kardeş sayısı) ve aileye ilişkin bilgilerinin (ailenin ekonomik düzeyi, ebeveynlerin

beraber yaşayıp yaşamaması, ailenin eğitim durumu, ailenin bireye yönelik tutumu) yer aldığı ilgili literatür incelemeleri sonucunda oluşturulmuş olup 16 sorudan oluşmuştur (Özen 2005; Öztürk 2020; İnci vd., 2016; Hovens vd., 2010).

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ): Bernstein ve diğerleri tarafından 1994 yılında geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Şar ve diğerleri (2012) tarafından yapılmıştır. Toplam 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmalin varlığını sorgulayan beş alt boyut bulunmaktadır. Beşli Likert yanıtından oluşan ölçekte verilen cevaplar 1-5 puan arasında yer almaktadır. Ölçeğin puanlaması “1=Hiçbir Zaman”, “2=Nadiren”, “3=Kimi Zaman”, “4=Sık Olarak”, “5=Çok Sık” seçeneklerine verilen cevaba göre yapılmaktadır. Alt boyut puanları 5-25 puan, toplam ölçek puanı ise 25-125 puanları arasındadır. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0,93 olarak bildirilmiştir. Alt boyutlarının iç tutarlılığı incelendiği zaman katsayılarının 0,73 ve 0,93 arasında olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Şar vd., 2012). Çalışmamızda ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılığının cinsel istismar için 0,72, fiziksel istismar için 0,76, duygusal istismar için 0,82, duygusal ihmal için 0,90 ve fiziksel ihmal için 0,89 olduğu bulunmuştur. Cronbach Alfa katsayısı ise 0,96 olarak belirlenmiştir.

Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Alkol ve Madde Ölçeği (BAPİRT): Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Alkol ve Madde Ölçeği, Ögel ve diğerleri (2017) tarafından geliştirilmiştir. 18 yaş ve üstü bireylere uygulanmaktadır. Ayrı ayrı alkol ve madde sorularından oluşan bu ölçekte alkol kullanımının sorgulandığı 6 soru, madde kullanımının sorgulandığı 7 soru bulunmaktadır. Üçlü Likert yanıtından oluşan ölçeklerde verilen cevaplar 0-2 puan arasında olmaktadır. Ölçek hesaplamasında BAPİRT- Alkol ve Madde ölçeğinin en yüksek 12 puan alması beklenir. BAPİRT- Madde ölçeğinin son sorusu (7.soru) toplam puan hesaplamasına katılmamaktadır. Elde edilen puanlara göre BAPİRT- Alkol ölçeği 3 puan veya üstünü, BAPİRT- Madde ölçeği ise 4 puan veya üstünü “yüksek risk” olarak kabul etmektedir. BAPİRT- Alkol ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı 0,70, BAPİRT-Madde ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı ise 0,88 olarak bildirilmiştir (Ögel vd., 2017). Çalışmamızda BAPİRT- Alkol ve Madde ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı ise 0,82 olarak bulunmuştur.

Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (FNBT): Fagerström Nikotin Bağımlılık Testinin Türkçe geçerlik ve güvenirliği ise Uysal ve diğerleri (2004) tarafından yapılmıştır. Test altı sorudan oluşmaktadır. Her sorunun cevabına yönelik farklı puanlar verilmektedir. Elde edilen toplam puanlara göre 0-3 puan arası “düşük risk”, 4-6 puan arası “orta risk”, 7 puan ve üzeri ise “yüksek risk” kabul edilmektedir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için maddelerin iç tutarlılığını tespit etmek amacıyla güvenilirlik analizi yapılarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Fagerström Nikotin Bağımlılık Testinin Cronbach Alfa katsayısı 0,56 olarak bildirilmiştir. Elde edilen sonuçlar ölçeğin orta derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Uysal vd., 2004). Çalışmamızda da Fagerström Nikotin Bağımlılık Testinin Cronbach Alfa katsayısı 0,59 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

2018-2019 eğitim öğretim yılının Ekim ayı ile Haziran ayı aralığında batıda bir ilin Devlet Üniversitesinin merkez ilçesinde bulunan bölümlerinde öğrenimine devam eden, öğrenci listesi üzerinden basit rastgele sayılar tablosuyla belirlenmiş olan son sınıf öğrencilere araştırmanın amacı, kişisel bilgi formu ve ölçekleri nasıl yanıtlayacaklarına dair bilgiler verilmiştir. Veri toplama işlemi yüz yüze gerçekleşmiştir. Öğrencilerin ankette yer alan her soruyu kendilerinin okuyarak doldurması istenmiştir. Kişisel Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Alkol ve Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Madde Ölçeği (Bapirt Alkol ve Bapirt Madde), Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (FNBT) öğrencilerin kendi istekleri ile katılımları

sağlanarak uygulanmıştır. Veri toplama süreci, ders saatlerinin bitişinden hemen sonra yapılmış olup yaklaşık 20-30 dakika kadar sürmüştür. Araştırmaya katılan tüm öğrencilerden bilgilendirilmiş gönüllü olur formuyla yazılı onamları alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma verilerini değerlendirilirken tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, min.-mak. değerleri, medyan, ortalama ve standart sapma), Kolmogorov Smirnov, Mann Whitney U, Kruskal Wallis analizi ve korelasyon analizi testi kullanılmıştır. Nicel değişkenlerin sunulmasında ortalama, maksimum, minimum değerler, nitel değişkenlerin sunulmasında ise frekans ve yüzde değerler kullanılmıştır. Hata varyansının değerini arttırdığından istatistiksel testlerden önce incelenen veri setlerinde aykırı değerlerin mevcut olup olmadığına bakılmıştır. Veri setinde aykırı değerlere rastlanmamıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ile analiz edilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediği için değerlendirmede non-parametrik testlerden yararlanılmıştır. Nicel değişkenlerin karşılaştırılmasında parametrik olmayan testlerden iki grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis, gruplar arasında fark bulunduğu ise farkı yaratan grupların belirlenmesinde düzeltilmiş Bonferroni testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmekte korelasyon analizi uygulanmıştır. İstatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ değeri kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada elde edilen sonuçlar kullanılan ölçüm araçlarının güvenilirlik ve geçerlilikleriyle sonuçları ise çalışmada kullanılan istatistiksel tekniklerle sınırlıdır. Araştırma batıdaki bir devlet üniversitesinin merkez ilçesinde yer alan bazı fakülteler, yüksekokul ve meslek yüksekokulları ile sınırlıdır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılması için Batıda bir ilde bulunan bir devlet üniversitesinin Hemşirelik Fakültesinin Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'ndan 2018/026 protokol numaralı yazılı izin ve araştırmanın yapılacağı fakülte/yüksekokul/meslek yüksekokullarının okul idarelerinden izinler alınmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçekler için ölçek kullanım izinleri alınmıştır.

BULGULAR

Bir üniversitenin son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının madde kullanımları ile ilişkisini araştırmak amacı ile yapılan analitik/ilişkisel araştırmanın verileri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1

Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri	Sayı (n)	Yüzde (%)	
Yaş ($\bar{X} \pm SS = 22,07 \pm 1,48$)	20-21	127	38,1
	22-23	155	46,5
	24 ve üstü	51	15,4
Cinsiyet	Kadın	191	57,4
	Erkek	142	42,6
İl		218	65,5

Yaşadığı Yer	İlçe	80	24,0
	Köy/Kasaba	35	10,5
Kaldığı Yer	Öğrenci yurdu	89	26,7
	Öğrenci evi	178	53,5
	Aile yanında	66	19,8
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	272	81,7
	Part time çalışıyor	61	18,3
	Yok	58	17,4
Kardeş Sayısı	Bir ya da iki	188	56,5
	Üç ve daha fazla	87	26,1
Ailenin Ekonomik Durumu	Gelir giderden az	55	16,5
	Gelir gidere eşit	226	67,9
	Gelir giderden fazla	52	15,6

Üniversite son sınıf öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalamasının $22,07 \pm 1,48$ ve %57,4'ünün (n=191) kadın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %65,5'inin (n=218) ilde yaşadığı ve %53,5'inin (n=178) öğrenci evinde kaldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %81,7'sinin (n=272) çalışmadığı, %56,5'inin (n=188) bir ya da iki kardeşinin olduğu, %67,9'unun (n=226) gelir ile giderinin eşit olduğunu bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 2

Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Algıladığı Aile Tutumları ve Ebeveyn Özelliklerinin Dağılımı

Öğrencilerin algıladığı aile tutumları ve ebeveyn özellikleri	Sayı (n)	Yüzde (%)	
Baskıcı Aile Tutumu	Evet	68	20,4
	Hayır	265	79,6
Tavizkar Aile Tutumu	Evet	19	5,7
	Hayır	314	94,3
Aşırı korumacı Aile Tutumu	Evet	82	24,6
	Hayır	251	75,4
Demokratik Aile Tutumu	Evet	142	42,6
	Hayır	191	57,4
İlgisiz Aile Tutumu	Evet	61	18,3
	Hayır	272	81,7
Diğer (Dengesiz Kararsız, Mükemmelliyetçi)	Evet	4	1,2
	Hayır	329	98,8
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar	29	8,7
	İlkokul/Ortaokul	199	59,8
	Lise	83	24,9
	Üniversite	22	6,6
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar	10	3,0
	İlkokul/Ortaokul	180	54,1
	Lise	99	29,7
	Üniversite	44	13,2
Ebeveynlerin Yaşama Şekli	Birlikte yaşıyorlar	253	76,0
	İkisi de veya ikisinden biri sağ değil	22	6,6
	Boşandılar/Ayrı yaşıyorlar	58	17,4

Son sınıf öğrencilerinin algıladığı aile tutumları ve ebeveyn özellikleri Tablo 2’de verilmiştir. Öğrencilerin aile tutumlarına yönelik beyanları incelendiğinde %42,6’sı (n=142) ailesini demokratik olarak ifade etmiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitiminin %59,8’inin (n=199) ilkokul/ortaokul, babalarının eğitiminin %54,1’inin (n=180) ilkokul/ortaokul mezunu olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin yaşama şekillerine göre dağılımları incelendiğinde %76’sının (n=253) birlikte yaşadığı görülmektedir.

Tablo 3

Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

		Min.	Mak.	Medyan	MWU/KW değeri	p	Bonferroni
Yaş	20-21	25,00	96,00	36,0000	KW=10,685 *	0,005***	3>2
	22-23	25,00	85,00	33,0000			
	24 ve üstü	25,00	85,00	44,0000			
Cinsiyet	Kadın	25,00	96,00	36,0000	MWU=12161,500**	0,107	
	Erkek	25,00	85,00	33,0000			
Yaşadığı Yer	İl	25,00	96,00	33,5000	KW=5,242*	0,073	
	İlçe	25,00	85,00	43,5000			
	Köy Kasaba	25,00	85,00	34,0000			
Kaldığı Yer	Öğrenci Yurdu	25,00	85,00	33,0000	KW=5,318*	0,070	
	Öğrenci evi	25,00	85,00	37,0000			
	Aile yanında	25,00	96,00	32,5000			
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	25,00	96,00	34,0000	MWU=7108,000**	0,080	
	Part time çalışıyor	25,00	85,00	36,0000			
Ailenin Ekonomik Durumu	Gelir Giderden az (1)	25,00	85,00	36,0000	KW=6,925*	0,031***	2>3
	Gelir gidere eşit (2)	25,00	96,00	35,5000			
	Gelir giderden fazla (3)	25,00	85,00	32,0000			
Kardeş Sayısı	Yok	25,00	85,00	31,5000	KW=13,624*	0,001***	2>1,3>1
	Bir ya da iki	25,00	96,00	36,0000			
	Üç ve fazlası	25,00	85,00	36,0000			

*KW=Kruskal Wallis analizi, ** MWU= Mann Whitney U analizi, ***p<0,05

Öğrencilerin yaşlarına göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Fark yaratan grubu bulmak için post hoc ikili karşılaştırma yöntemlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Bunun sonucunda, 24 yaş ve üzeri olan öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalamasının yaşı 22-23 olan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Test sonucunda öğrencilerin gelir durumlarına göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Fark yaratan grubu bulmak için post hoc ikili karşılaştırma yöntemlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Bunun sonucunda, gelir ile gider durumu birbirine eşit olan öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalamalarının, gelir giderden fazla olan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Test sonucunda öğrencilerin kardeş sayılarına göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Fark yaratan grubu bulmak için post hoc ikili karşılaştırma yöntemlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Bunun sonucunda, bir ya da iki kardeşi olan ve üç ve daha fazla kardeşi olan

öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalamalarının, kardeşi olmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4

Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Algıladığı Aile Tutumları ve Ebeveyn Özelliklerine Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

		Min	Max	Medyan	MWU/ KW değeri	P	Bonferroni
Ebeveynlerin Yaşama Şekli	Birlikte yaşıyorlar (1)	25,00	96,00	33,0000			
	İkisi veya biri sağ değil (2)	25,00	85,00	33,5000	KW=31,245*	0,000***	3>1, 3>2
	Boşandılar/Ayrı yaşıyorlar (3)	27,00	85,00	58,5000			
Baskıcı Aile Tutumu	Evet	25,00	85,00	63,0000	MWU=	0,000***	
	Hayır	25,00	96,00	33,0000	3150,000**		
Tavizkar Aile Tutumu	Evet	25,00	85,00	34,0000	MWU=	0,537	
	Hayır	25,00	96,00	35,0000	2731,500**		
Aşırı korumacı Aile Tutumu	Evet	25,00	85,00	33,5000	MWU=	0,031***	
	Hayır	25,00	96,00	36,0000	8661,000**		
Demokratik Aile Tutumu	Evet	25,00	85,00	31,0000	MWU=	0,000***	
	Hayır	25,00	96,00	49,0000	6063,500**		
İlgisiz Aile Tutumu	Evet	28,00	96,00	68,0000	MWU=	0,000***	
	Hayır	25,00	85,00	33,0000	1745,000**		
Diğer Aile Tutumu	Evet	28,00	63,00	31,0000	MWU=	0,570	
	Hayır	25,00	96,00	35,0000	549,500* *		
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar	25,00	82,00	38,0000		KW=7,614*	0,055
	İlkokul/Ortaokul	25,00	96,00	34,0000			
	Lise	25,00	85,00	39,0000			
	Üniversite	25,00	76,00	31,5000			
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar	25,00	59,00	38,5000		KW=3,341*	0,342
	İlkokul/Ortaokul	25,00	85,00	35,0000			
	Lise	25,00	96,00	36,0000			
	Üniversite	25,00	85,00	32,0000			

*KW=Kruskal Wallis analizi, ** MWU= Mann Whitney U analizi, ***p<0,05

Tablo 4'te öğrencilerin ebeveynlerinin yaşama şekillerine göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Fark yaratan grubu bulmak için post hoc ikili karşılaştırma yöntemlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Bunun sonucunda, ebeveynleri boşanan ve ayrı yaşayan öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalamalarının, ebeveynleri birlikte yaşayan ve ikisi de veya ikisinden biri sağ değil olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Test sonucunda öğrencilerin ailelerinin baskıcı olma durumuna göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Öğrenci beyanına göre ailesi baskıcı olan öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalamalarının, ailesi baskıcı olmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Test sonucunda öğrencilerin ailelerinin aşırı

korumacı olma durumuna göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Öğrenci beyanına göre ailesi aşırı korumacı olmayan öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalamalarının, ailesi aşırı korumacı olan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Test sonucunda öğrencilerin ailelerinin demokratik olma durumuna göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Öğrenci beyanına göre ailesi demokratik olmayan öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalamalarının, ailesi demokratik olan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Test sonucunda katılımcıların ailelerinin ilgisiz olma durumuna göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Öğrenci beyanına göre ailesi ilgisiz olan öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalamalarının, ailesi ilgisiz olmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 5

Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Ölçeklerin Alt Boyutları Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Duygusal İstismar (1)	1,000	0,763	0,713	0,771	0,511	0,886	0,185	0,008	0,145
p	-	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,016*	0,954	0,045*
Fiziksel İstismar (2)		1,000	0,692	0,688	0,355	0,752	0,218	-	0,038
p		-	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,004*	0,633	0,608
Fiziksel İhmal (3)			1,000	0,831	0,428	0,882	0,225	0,008	0,102
p			-	0,000*	0,000*	0,000*	0,003*	0,953	0,164
Duygusal İhmal (4)				1,000	0,473	0,945	0,171	0,125	0,172
p				-	0,000*	0,000*	0,027*	0,353	0,018*
Cinsel İstismar (5)					1,000	0,573	0,173	0,221	0,138
p					-	0,000*	0,025*	0,099	0,058
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Toplam (6)						1,000	0,233	0,125	0,162
p						-	0,002*	0,353	0,026*
BAPİRT-Alkol Ölçeği (7)							1,000	0,131	0,177
p							-	0,354	0,037*
BAPİRT-Madde Ölçeği (8)								1,000	0,139
p								-	0,109
Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (9)									1,000
p									-

* $p<0,05$

Tablo 5’te araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiyi test etmek için korelasyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi sonucuna göre, alkol ölçeği ile duygusal istismar ($r=0,185$, $p<0,05$), fiziksel istismar ($r=0,218$, $p<0,05$), fiziksel ihmal ($r=0,225$, $p<0,05$), duygusal ihmal ($r=0,171$, $p<0,05$), cinsel istismar ($r=0,173$, $p<0,05$) ve çocukluk çağı travmaları ölçeği toplam puanı arasında ($r=0,233$,

$p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, zayıf ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Fagerström nikotin bağımlılık testi ile duygusal istismar ($r=0,145$, $p<0,05$), duygusal ihmal ($r=0,172$, $p<0,05$), çocukluk çağı travmaları ölçeği toplam puanı ($r=0,162$, $p<0,05$) ve alkol ölçeği arasında ($r=0,177$, $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, çok zayıf ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Çalışmamızda kardeş sayılarına göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması incelendiğinde bir ya da iki kardeşi olan ile üç ve daha fazla kardeşi olan öğrencilerin, kardeşi olmayan öğrencilere göre daha fazla ihmal ve istismara maruz kaldığı saptanmıştır. Bu bilgidan yola çıkarak kardeş sayısındaki artışın ihmal ve istismara uğrama riskini arttırdığı söylenebilir. Benzer şekilde Bozgün ve Pekdoğan'ın (2018), Amasya'da üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında da dört ve daha fazla kardeşi olan öğrencilerin fiziksel ihmal ve istismar toplam puanlarının, kardeşi olmayan ya da kardeş sayısı dört'ten az olan öğrencilere göre daha anlamlı olduğu bildirilmiştir (Bozgün ve Pekdoğan, 2018). Horton ve Cruise (2001), kardeş sayısındaki artışın fiziksel istismar açısından risk (şiddet, tokat) faktörü olduğunu belirtirken, Çobanoğlu (2020), çalışmasında beş ve üstü kardeşi olan öğrencilerin, hiç kardeşi olmayan ya da daha az kardeşi olan öğrencilere göre cinsel istismar puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğunu bildirmiştir. Alan yazın çalışma bulguları incelendiğinde de araştırmamıza benzer sonuçlar elde edilmiş olup kardeş sayısının artması ile ihmal ve istismara maruz kalma riskinin de arttırdığı belirtilmiştir (Horton ve Cruise, 2001; Güler ve diğerleri, 2002; Bekçi, 2006; Can Özcan, 2010; Kourt, 2011; Çobanoğlu, 2020). Bunun nedeni ebeveynlerin bütün çocuklara eşit vakit ayıramamasından ya da ev içi sorunlara yönelik yeterli baş etme becerisi geliştirememesinden kaynaklanıyor olabilir. Kardeş sayısının fazla olduğu kalabalık ailelerde, ebeveynlerin tüm çocuklara aynı ilgi, sevgi ve bakımı verememesi hali çocukta ihmal ve istismar yaşama riskini arttırıyor olabilir (Bal, 2010; Baydemir vd., 2014; Kourt, 2011; Özen vd., 2007). Bulgularımızın tam tersi olarak Katar'ın (2020), Kıbrıs'ta üniversite öğrencileri ile yürütmüş olduğu "Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları, Saldırganlık ve Olumsuz Otomatik Düşünceler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışmasında ise kardeşi olmayan öğrencilerin, dört ve üzeri kardeşi olan öğrencilere göre daha fazla fiziksel istismara uğradığı bildirilmiştir (Katar, 2020). Bu farklılığın sebebi kardeş sayısının artması ile aile içinde yaşanan olumsuz davranışların ihmal ya da istismar bulgularından ayırt edilemeyerek normal bir davranış olarak kabul edilmesinden kaynaklanıyor olabilir (Özçevik vd., 2018).

Araştırmamızda ebeveynlerin yaşama şekillerine göre çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması incelendiğinde ebeveynleri boşanan ve ayrı yaşayan öğrencilerin, ebeveynleri birlikte yaşayan, ikisi de veya ikisinden biri sağ olmayan öğrencilere göre daha fazla ihmal ve istismar yaşadığı rapor edilmiştir. Başka bir deyişle parçalanmış aile yapısına sahip olmanın çocukluk çağı travmalarını etkilediği söylenebilir. Araştırma bulgularımıza benzer nitelikte Özçevik ve diğerlerinin (2019), çalışmasında da fiziksel ve duygusal ihmale maruz kalan öğrencilerin parçalanmış aile yapısına sahip olduğu saptanmıştır (Özçevik vd., 2019). Amato ve Booth (1991), ebeveynleri boşanan çocukların, anne ya da babası sağ olmayan çocuklara göre daha fazla olumsuz muameleye maruz kaldığını bildirmişlerdir (Amato ve Booth, 1991). Dinleyici ve Şahin Dağlı (2016), duygusal istismar riskinin tek ebeveyn ya da boşanmış anne baba ile büyüyen çocuklarda daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir (Dinleyici ve Şahin Dağlı, 2016). Alpaslan (2014), cinsel istismarın boşanan aile yapılarında daha fazla görüldüğünü belirtirken, King ve diğerleride (2004) tek ebeveyn ile yaşamının cinsel istismar ile ilişkili olduğunu rapor etmişlerdir (Alpaslan, 2014; King vd., 2004). Alan yazındaki çalışma bulguları incelendiğinde çalışmamıza benzer olarak ebeveynleri boşanan ya da ayrı yaşayan öğrencilerin daha fazla ihmal ve istismara uğradığı görülmektedir (Bilginer vd., 2013; Zeren vd., 2012). Bunun nedeni anne ve babanın çocuğa karşı var olan ortak sorumluluklarını tek bir ebeveyne yükleyerek çocuğa gerekli fiziksel/duygusal bakım ve ilgiyi verememesinden kaynaklanıyor olabilir. Üzbe Atalay

ve Kurt Ulucan'ın (2018), ebeveynleri boşanmış ergenler ile yapmış olduğu nitel çalışmasında da öğrencilerden bazılarının ailede tüm sorumluluğu annelerinin aldığını, babalarının ise ekonomik açıdan dahi aileye katkı sağlamadığını ifade ederek tek ebeveyne düşen yükü vurgulamışlardır (Üzbe Atalay ve Kurt Ulucan, 2018). Bulgularımızın tam tersi olarak Aytaç Alp (2019), üniversite öğrencileri ile beraber yürüttüğü çalışmasında ise ebeveynlerin birliktelik durumlarının çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam ya da alt boyut puanları arasında bir ilişki olmadığını saptamıştır (Aytaç Alp, 2019). Bu farklılığın sebebi ebeveynlerin beraberken de çocukları ile yeterli bağ kuramamasından, yeterli ilgi ve sevgi davranışı gösterememesinden kaynaklanıyor olabilir.

Çalışmamızda ebeveyn tutumuna yönelik çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puan ortalaması incelendiğinde öğrenci beyanına göre anne ve babası “ilgisiz”, “baskıcı”, “demokratik olmayan” öğrencilerin, anne ve babası “ilgili”, “baskıcı olmayan” ve “demokratik” öğrencilere göre daha fazla çocukluk çağı travmasına maruz kaldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Gülle Düzenli'nin (2020), İstanbul'da 200 üniversite öğrencisi ile yürüttüğü tez çalışmasında da annesi ilgisiz davranan öğrencilerin, annesi demokratik ve otoriter davranış sergileyen öğrencilere göre daha fazla ihmal ve istismar yaşadığı bildirilmiştir (Gülle Düzenli, 2020). Gördeles Beşer ve diğerlerinin (2019), ergenler ile yürüttüğü çalışmasında babası ilgisiz davranan ergenlerin daha fazla duygusal istismar yaşadığı, annesi ilgisiz ve tutarsız davranan ergenlerin ise daha fazla duygusal ihmal yaşadığı ifade edilmiştir (Gördeles Beşer vd., 2019). Süslü'nün (2020), “Bireylerin Çocukluk Çağı Travmalarının Duygusal Zeka Düzeyleri ve Kişiler Arası İletişim Tarzları ile İlişkilerinin İncelenmesi” adlı tez çalışmasında ise ebeveynleri “ilgisiz-kayıtsız” ve “baskıcı-otoriter” olan grubun, ebeveynleri “demokratik”, “koruyucu” ve “mükemmeliyetçi” olan gruba göre daha fazla fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve duygusal istismar yaşadığı rapor edilmiştir (Süslü, 2020). Alan yazındaki çalışma bulguları incelendiğinde de araştırmamıza benzer olarak ebeveyn tutumlarının çocukluk çağı ihmal ve istismarına maruz kalma durumunu etkilediği görülmektedir (Acar, 2015; Türker, 2021). Ebeveynlerin tutum ve davranışları ergenin sosyal, bilişsel, duygusal gelişiminin yanı sıra bağımsız kimlik kazanmasında da son derece önemlidir (Gander ve Gardiner, 2004; Tümkaya vd., 2013). Dolayısıyla ergenin ilgi görmediği, baskılandığı, korumacı yaklaşıma maruz kaldığı durumlarda yalnız hissetmesi, özgüveninin zedelenmesi ve gelişiminin etkilenmesi ihmal ya da istismara uğrama riskini arttırabilir. Olumlu, ilgili ve destekleyici ebeveyn davranışlarının birçok ruhsal rahatsızlığın meydana gelmesinde koruyucu faktör olduğu bilinmektedir (Acar, 2015). Yapılan literatür taramasında olumlu ebeveyn davranışlarının travmaya maruz kalma olasılığını azalttığı gözlenmiştir (Teicher ve Samson, 2013; Pérez Fuentes vd., 2012). Bulgularımızdan farklı olarak Özdemir ve Kocamer Şahin'in (2020) Gaziantep'te üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada ise ebeveyn tutumları ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Özdemir ve Kocamer Şahin, 2020). Bunun nedeni araştırmanın ülkemizin farklı bir coğrafi bölgesi olan Gaziantep'te çalışılmış olmasından kaynaklanmış olabilir. Kültürel özellikler sonucun farklı çıkmasında etkili olmuş olabilir.

Araştırmamızda yer alan ölçeklerin birbirleri ile ilişkileri incelendiğinde çocukluk çağı travmaları ölçeği ve ölçeğin alt boyutları ile BAPİRT Alkol Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde, çok zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle öğrencilerde çocukluk çağı travmaları arttıkça alkol kullanımının da hafif düzeyde arttığı söylenebilir. Çocukluk çağı travmaları ile alkol kullanımı arasındaki pozitif ama zayıf ilişkinin nedeni ise öğrencilerin damgalanmaktan korkması, utanması ya da eylemlerinin gizli kalması gerektiğine inanmasından kaynaklanıyor olabilir. Mirsal ve diğerleri (2004), çocukluk çağında travmatik olaylara maruz kalan bireylerin alkolizm ile arasında güçlü bir ilişki olduğunu bildirmiştir (Mirsal ve diğerleri, 2004). Schückher ve diğerleri (2018), çocukluk çağında yaşanan çoklu travmaların, duygusal ve cinsel istismarın alkol ile erken tanışmaya ve sorunlu alkol tüketimine yol açtığını bildirmişlerdir (Schückher vd., 2018), Moran ve diğerleri (2004), duygusal istismara uğrayan ergenlerin %24,2'sinde, fiziksel istismara uğrayanların %31,6'sında, cinsel istismara

uğrayanların %41,7'sinde, hem fiziksel hem cinsel istismara uğrayanların ise %49,6'sında alkol kullanımının olduğunu rapor etmiştir (Moran vd., 2004). Schäfer ve diğerleri (2007), çocukluk çağında maruz kalınan kötü muamelenin erken yaşta alkol kötüye kullanımı ile yüksek ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir (Schäfer vd., 2007). Schwandt ve diğerleri (2013), alkol bağımlılığı olan hastaların %70'inde en az bir ihmal ve istismar türüne rastlandığını bildirmiştir (Schwandt vd., 2013). Çocukluk çağı travmaları ile alkol arasındaki güçlü ilişkinin sebebi alkolün geçmişte yaşanan kötü anılara karşı hissedilen duyguları hafiflettiğine inanılması, anılara karşı savunma mekanizması geliştirilmesi ya da kaygı ve sıkıntıyı belli bir süreliğine de olsa gidermesinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmamızda çocukluk çağı travmaları ölçeği ve ölçeğin duygusal ihmal ve duygusal istismar boyutları ile Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde, çok zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle öğrencilerde çocukluk çağı travmaları arttıkça sigara kullanımının da hafif düzeyde arttığı söylenebilir. Çocukluk çağı travmaları ile sigara kullanımı arasındaki pozitif ama zayıf ilişkinin nedeni ise öğrencilerin travmalar ve zararlı alışkanlıklar hakkında kendilerini ifade etmekten çekinmesi, sorulara yanıltıcı cevaplar vermesi ya da sigaranın belli bir nedene dayandırılmaksızın öğrenciler arasında yaygın kullanılıyor oluşundan kaynaklanıyor olabilir. Alan yazında da çocukluk çağında yaşanan travmaların sigara ile arasındaki güçlü ilişkiyi inceleyen farklı ölçeklerin kullanıldığı çalışmalar mevcuttur. Yazıcı (2021), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada sigara kullanan öğrencilerin kullanmayanlara kıyasla duygusal istismar ölçek puanlarının daha yüksek olduğunu bildirmiştir (Yazıcı, 2021). Ford ve diğerleri (2011), olumsuz kötü muameleye uğrayanların sayısı arttıkça şimdi ve şimdiye kadar sigara içen katılımcıların oranlarında da artma meydana geldiğini bildirmiştir (Ford vd., 2011). Dong ve diğerleri (2013), ergenlerin maruz kaldığı duygusal istismar oranı arttıkça sigara kullanım oranlarının da arttığını ifade etmişlerdir (Dong vd., 2013). Yağcı ve diğerleri (2019), sigara bağımlısı bireylerde kontrol grubuna kıyasla çocukluk çağı travmatik yaşantılar ölçek puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir (Yağcı vd., 2019). Zelan (2019), çocuklukta ihmal ve istismara maruz kalan gençlerde sigaranın zararlarına ilişkin tutumlarının azaldığını ve sigara kullanma eğilimlerinde ciddi artış meydana geldiğini rapor etmiştir (Zelan, 2019). Ünal (2020), 20 yaş üstü bireylerle yaptığı çalışmada duygusal istismara maruz kalan katılımcıların tütün kullanım oranlarının anlamlı derecede yüksek olduğunu bildirmiştir (Ünal, 2020). Lewis ve diğerleri (2019), duygusal istismar ile fiziksel ya da cinsel istismarın bir arada görülmesinin gençlerde sigara kullanımı için büyük risk oluşturduğunu bildirmişlerdir (Lewis vd., 2019). Jun ve diğerleri (2008), duygusal istismara maruz kalan kadınların duygusal istismara maruz kalmayan kadınlara göre sigara kullanım oranlarının daha fazla olduğunu rapor etmişlerdir (Jun vd., 2008). Campbell ve diğerleri ise (2016), 18 yaş üstü yetişkinlerin sigara içme oranlarındaki artışı duygusal istismar, cinsel istismar, madde kötüye kullanımı ve boşanmalar ile ilişkilendirmiştir (Campbell vd., 2016). Bireyin kişilik oluşumunu olumsuz etkileyen ve dürtüsel davranışlar geliştirmesine zemin hazırlayan travmalar, ergenin yaptığı eylemi sorgulamasına imkân vermeyerek kişiyi riskli davranışlara itebilmektedir. Nitekim çalışmalarda ihmal ve istismar izlerine rastlanan bireyler ile sigara kullanımının ilişkilendirilmesi bu durumun göstergesi olabilir (Penolazzi vd., 2012).

Araştırmamızdan elde edilen bir diğer bulgu ise Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi ile BAPİRT Alkol Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde, çok zayıf bir ilişkinin olduğu sonucudur. Bu sonuçtan yola çıkarak öğrencilerde sigara kullanımı arttıkça alkol kullanımının da hafif düzeyde arttığı söylenebilir. Ölçekler arasındaki zayıf ilişkinin sebebi öğrencilerin maddi açıdan sınırlı bütçeye sahip olması, inanç yapıları, kampüs etrafında alkollü içecek satan bir yerin olmaması ya da öğrencilerde alkol kullanım bozukluğunun olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Alan yazında da Fagerström Nikotin Bağımlılık Testinin alkol ile arasındaki güçlü ilişkiyi inceleyen farklı ölçeklerin yer aldığı çalışmalar mevcuttur. Faeh ve diğerleri (2006), sigara içen öğrencilerin içmeyenlere göre nispeten alkol kullanma olasılıklarının iki kat daha fazla olduğunu rapor etmişlerdir (Faeh vd., 2006). Velioğlu

ve Sönmez (2018), alkol kullanan bireylerde kullanmayanlara göre nikotin bağımlılık düzeylerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir (Velioğlu ve Sönmez, 2018). Grucza ve Bierut (2006), sigara kullanan bireylerin alkol tüketmeye daha yatkın olduklarını bildirmişlerdir (Grucza ve Bierut, 2006). Koca ve Oğuzöncül (2015) ise sigara içme durumu yüksek öğrencilerde alkol deneme eylemlerinin de istatistiksel olarak yüksek olduğunu bildirmiştir (Koca ve Oğuzöncül, 2015). Çalışmalardaki sigara ile alkol arasındaki güçlü ilişkinin sebebi sigara ve alkolün beraber tüketildiğinde daha yatıştırıcı, uyarıcı ve keyif verici etki bırakıyor oluşu olabilir.

SONUÇ

Üniversite son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının madde kullanımlarıyla ilişkisinin incelendiği araştırmamızda ulaşılan genel sonuçlar şunlardır: Kardeşi olan (bir, iki, üç ya da daha fazla) öğrencilerin olmayanlara göre daha fazla ihmal ve istismara maruz kaldığı belirlenmiştir. Anne babası boşanan ya da ayrı yaşayan ergenlerin, anne babası beraber yaşayan, ikisi ya da ikisinden biri sağ olanlara göre daha fazla ihmale ve istismara maruz kaldığı saptanmıştır. Anne ve babası demokratik davranmayan ergenlerin, demokratik davrananlara göre, anne ve babası baskıcı ve ilgisiz olan ergenlerin, baskıcı ve ilgisiz olmayanlara göre daha fazla ihmale ve istismara maruz kaldığı belirlenmiştir. Öğrenci beyanına göre anne ve babası aşırı korumacı olmayan ergenlerin, aşırı korumacı olanlara göre daha fazla ihmale ve istismara maruz kaldığı bulunmuştur. Son sınıf üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının alkol ve sigara kullanımı ile arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin sigara ve alkol kullanımları arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde ilişki saptanmıştır. Üniversite son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarıyla esrar kullanımları arasında ilişki bulunamamıştır.

ÖNERİLER

Bu sonuçlar ışığında; boşanma, ebeveyn kaybı ve kardeş sayısı gibi ailesel stresörlere karşı öğrencilere baş etme becerileri kazandırılabilir. Üniversite öğrencilerinde görülen alkol ve madde kullanımına yönelik alkol ve madde bağımlılığı seminerleri verilmesi, öğrenciler ile grup çalışmaları yürütülmesi önerilebilir. Aile tutumlarının ihmal ve istismar açısından risk faktörü olması sebebiyle ebeveynlere aile eğitim programları düzenlenmesi, gerekli durumlarda aile danışmanlığı ve evlilik terapisi verilmesi önerilebilir. Üniversitede psikolojik danışmanlık ve rehberlik merkezi aracılığı ile verilen psikolojik desteğin yanında, başvuran öğrencilere bağımlılık testi yapılması, ebeveynlerine yönelik tanıtıcı soruların sorulması ve riskli öğrenciler için kitapçık/ broşür hazırlanması uygun olacaktır.

Etik Beyan

Bu çalışma Prof. Dr. Hülya Arslantaş danışmanlığında 2022 tarihinde sunulan “Bir üniversitenin son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının madde kullanımları ile ilişkisi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın yapılması için Batıda bir ilde bulunan bir devlet üniversitesinin Hemşirelik Fakültesinin Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı’ndan 2018/026 protokol numaralı yazılı izin ve araştırmanın yapılacağı fakülte/yüksekokul/meslek yüksekokullarının okul idarelerinden izinler alınmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçekler için ölçek kullanım izinleri alınmıştır.

Yazar Katkıları

Araştırma Tasarımı (CRediT 1) Yazar 1 (%30) – Yazar 2 (%70)

Veri Toplama (CRediT 2) Yazar 1 (%100) – Yazar 2 (%0)

Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama (CRediT 3-4-6-11) Yazar 1 (%40) – Yazar 2 (%60)

Makalenin Yazımı (CRediT 12-13) Yazar 1 (%30) – Yazar 2 (%70)

Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi (CRediT 14) Yazar 1 (%20) – Yazar 2 (%80)

Finansman

Çalışma finansman desteği almamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG)

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları: 3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam

3.5. Uyuşturucu madde kullanımı ve alkol bağımlılığını da kapsayan madde bağımlılığının önlenmesi ve tedavisinin güçlendirilmesi

REFERANSLAR

- Acar, S.B. (2015). *Ön ergenlerde öfke ve öfke ifade tarzlarının yordayıcısı olarak anne baba tutumu ve örselenme yaşantılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akkuş, D. (2010). Ergende esrar kullanımı: Toplum ruh sağlığı yaklaşımı (Olgu sunumu). *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 43-46.
- Alpaslan, A.H. (2014). Çocukluk döneminde cinsel istismar. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(2), 194-201.
- Amato, P.R., & Booth, A. (1991). Consequences of parental divorce and marital unhappiness for adult well-being. *Social Forces Journal*, 69(3), 895-916
- Arslan, H.N., Terzi, Ö., Dabak, Ş., & Peşken, Y. (2012). Samsun il merkezindeki lise öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanımı. *Erciyes Medical Journal/ Erciyes Tıp Dergisi*, 34(2), 79-84. doi: 10.5152/etd.2012.19.
- Aytaç Alp, A. (2019). *Karabük üniversitesi öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının suçluluk-utanç duyguları ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Bal, S. (2010). *Çocukluk örselenme yaşantıları, ana-baba-ergen ilişki biçimleri ve sosyal destek algısının, kural dışı davranışlarla ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Başkurt, İ. (2003). Gençlik, madde bağımlılığı ve korunma yolları. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8, 73-114.
- Baydemir, C., Açıkgöz, A., Derince, D., Kaya, Y., Ongun, E., & Kok, H. (2014). The effect of childhood trauma life on self-esteem in school of health students in a province of Western Turkey. *Life Science Journal*, 11(11), 749-158.
- Bekçi, B. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilginer, Ç., Hesapçıoğlu, S. T., & Kandil, S. (2013). Çocukluk çağı cinsel istismarı: Mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış/ Sexual abuse in childhood: a multi-dimentional look from the view point of victims and perpetrators. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 26(1), 55-64.
- Bozgün, K., & Pekdoğan, S. (2018). Öğretmen adaylarının çocukluk dönemi istismar yaşantılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 982-996.
- Brems, C., Johnson, M.E., Neal, D., & Freemon, M. (2004). Childhood abuse history and substance use among men and women receiving detoxification services. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 30(4), 799-821.
- Campbell, J.A., Walker, R.J., & Egede, L.E. (2016). Associations between adverse childhood experiences, high-risk behaviors, and morbidity in adulthood. *American journal of preventive medicine*, 50(3), 344-352.
- Can Özcan, M. (2010). *İstismar ve ihmalin çocuklar üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Chasan, N. (2010). *Alkol bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Clark, D.B., Thatcher, D.L., & Martin, C.S. (2010). Child abuse and other traumatic experiences, alcohol use disorders and health problems in adolescence and young adulthood. *Journal of Pediatric Psychology*, 35, 499-510.
- Coşkun, F., Özçirpıcı, B., & Özgür, S. (2019). Gaziantep Üniversitesi merkez kampüsündeki lisans öğrencilerinde alkol ve madde kullanma durumu. *Ortadoğu Tıp Dergisi*, 11(2), 143- 147.
- Çakmak, S.Ş., & Ayvaşık, H.B. (2007). Üniversite öğrencilerinde alkol kullanma nedenleri ile kaygı duyarlılığı arasındaki ilişki. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(60), 91-107.
- Çobanoğlu, B. (2020). *Çocukluk çağında travmaya uğramış bireylerin, beliren yetişkinlik döneminde duygusal yeme davranışı ve benlik saygısı oluşumu arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Çuhadaroğlu, F., Canat, S., Kılıç, E.Z., Şenol, S., Rugancı, N., Öncü, B., & Avcı, A. (2004). Ergen ve Ruhsal Sorunları Durum Saptama Çalışması. *TUBA Raporları* (Rapor no. 4). Ankara: Tübitak Matbaası.
- Danielson, C.K., Amstadter, A., Dangelmaier, R.E., Resnick, H.S., Saunders, B.E., & Kilpatrick, D.G. (2009). Does typography substance abuse and dependence differ as a function of exposure to child maltreatment?. *Journal of Child Adolescent Substance Abuse*, 18. 323-342. doi: 10.1080/10678280902973310
- Dereboy, Ç., Şahin Demirkapı, E., Şakiroğlu, M., & Şafak Öztürk, C. (2018). Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi, duygu düzenleme güçlüğü ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 29(4), 269-278.
- Deveci, S.E., Açık, Y., Oğuzöncül, F., & Deveci, F. (2010). Prevalence and factors affecting the use of tobacco, alcohol and addictive substance among university students in Eastern Turkey. *Southeast Asian Journal of Tropical Medicine and Public Health*, 41(4), 996-1007.
- Dinleyici, M., & Şahin Dağlı, F. (2016). Duygusal ihmal, istismar ve çocuk hekiminin rolü/ Emotional abuse, neglect and the role of pediatrician. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 18-27.
- Dong, F., Cao, F., Cheng, P., Cui, N., & Li, Y. (2013). Prevalence and associated factors of poly-victimization in Chinese adolescents. *Scandinavian Journal of Psychology*, 54(5), 415- 422.
- Faeh, D., Viswanathan, B., Chiolero, A., Warren, W., & Bovet, P. (2006). Clustering of smoking, alcohol drinking and cannabis use in adolescents in a rapidly developing country. *BMC Public Health*, 6(1), 1-8.
- Fjeldsted, R., Teasdale, T.W., & Bach, B. (2020). Childhood trauma, stressful life events, and suicidality in Danish psychiatric outpatients. *Nordic Journal of Psychiatry*, 74(4), 280-286.
- Ford, E.S., Anda, R.F., Edwards, V.J., Perry, G.S., Zhao, G., Li, C., & Croft, J.B. (2011). Adverse childhood experiences and smoking status in five states. *Preventive Medicine*, 53(3), 188-193.
- Gander, M.J., Gardiner, H.W. (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. B. Onur (Ed.) Ankara: İmge Yayınevi.
- Gördeles Beşer, N., Baysan Arabacı, L., Uzunoğlu, G., Bilaç, Ö., & Ozan, E. (2019). Suça itilmiş ergenlerde ebeveyn tutumu ve çocukluk çağı travmalarının belirlenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22, 219-227.
- Grucza, R.A., & Bierut, L.J. (2006). Co-occurring risk factors for alcohol dependence and habitual smoking: Update on findings from the collaborative study on the genetics of alcoholism. *Alcohol Research & Health*, 29(3), 172.

- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihtmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gülle Düzenli, S. (2020). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile aleksitimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Güner, B. (2019). Üniversite öğrencilerinde uyuşturucu madde kullanım alışkanlıkları ve yaygınlığı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi örneği. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 81-95.
- Horton, C.B., & Cruise, T.K. (2001). *Child abuse and neglect: The school's response*. New York: The Guilford Press.
- Hovens, J.G., Wiersma, J.E., Giltay, E.J., Van Oppen, P., Spinhoven, P., Penninx, B.W., & Zitman, F.G. (2010). Childhood life events and childhood trauma in adult patients with depressive, anxiety and comorbid disorders v.s. controls. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 122(1), 66-74.
- İnci, S.B., İpçi, M., Ender Altıntoprak, A., Akyol Ardiç, Ü., & Ercan, E.S. (2016). Esrar bağımlılarında çocuklukta algılanan ebeveyn kabul reddinin çocukluk çağı travma yaşantıları, kendine zarar verme davranışı ve intihar düşüncesi ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 17(3), 95-107.
- Jun, H.J., Rich Edwards, J.W., Boynton Jarrett, R., & Wright, R.J. (2008). Intimate partner violence and cigarette smoking: Association between smoking risk and psychological abuse with and without co-occurrence of physical and sexual abuse. *American Journal of Public Health*, 98(3), 527-535.
- Katar, N. (2020). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, saldırganlık ve olumsuz düşünceler arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.
- King, G., Flisher, A.J., Noubary, F., Reece, R., Marais, A., & Lombard, C. (2004). Substance abuse and behavioral correlates of sexual assault among South African adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 28(6): 683-696.
- Koca, B., & Oğuzöncül, A.F. (2015). İnönü üniversitesi sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sigara, alkol, madde kullanımı, madde kullanımına etki eden etmenler ve aileden aldıkları sosyal desteğin etkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 4(2), 4-13.
- Kourt, R. (2011). *18-24 yaş arası üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının disosiyatif yaşantılar ve suçluluk-utanç duyguları ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lewis, T., Kotch, J., Proctor, L., Thompson, R., English, D., Smith, J., Zolotor, A., Block, S., & Dubowitz, H. (2019). The role of emotional abuse in youth smoking. *American Journal of Preventive Medicine*, 56(1), 93-99.
- Mirsal, H., Kalyoncu, A., Pektaş, Ö., Tan, D., & Beyazyürek, M. (2004). Childhood trauma in alcoholics. *Alcohol and Alcoholism*, 39(2), 126-129.
- Moran, P.B., Vuchinich, S., & Hall, N.K. (2004). Associations between types of maltreatment and substance use during adolescence. *Child Abuse & Neglect*, 28(5), 565-574.
- Ögel, K., Çorapçıoğlu, A., Sır, A., Tamar, M., Tot, Ş., Doğan, O., & Liman, O. (2004). Dokuz ilde ilk

- ve ortaöğretim öğrencilerinde tütün, alkol ve madde kullanım yaygınlığı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 112-118.
- Ögel, K., Koç, C., & Görücü, S. (2017). Study on development, validity and reliability of a risk-screening questionnaire for alcohol and drug use. *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 27(2), 164-172.
- Ölmez, S.B., Ataoğlu, B.B., Başar Kocagöz, Z., & Pasin Ö. (2018). An investigation of childhood trauma in patients with panic disorder. *Nobel Medicus*, 14(1), 39-48.
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahiloğulları, A.K., & Aktaş, E.A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2), 130-136.
- Özçevik, D., Güneş, Ö.D., & Ocağcı, A.F. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-kültürel ve demografik özelliklerinin çocuk istismarı ve ihmali farkındalığı ile ilişkisi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 17(2), 16-27.
- Özdemir, N., & Kocamer Şahin, S. (2020). The impact of childhood traumatic experiences on self-esteem and interpersonal relationships. *Psychiatry and Behavioral Sciences*, 10(4), 185- 191.
- Özen, Ş., Antar, S., & Özkan, M. (2007). Çocukluk çağı travmalarının umutsuzluk, sigara ve alkol kullanımını üzerine etkisi: Üniversite son sınıf öğrencilerini inceleyen bir çalışma. *Düşünen Adam Dergisi*, 20(2), 79-87.
- Özen, Ş., Arı, M., Gören, S., Palancı, Y., & Sır, A. (2005). Tıp fakültesi birinci ve altıncı sınıf öğrencilerinde sigara ve alkol kullanım sıklığı. *Anatolian Journal of Psychiatry/ Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6, 92-98.
- Öztürk, E. (2020). *Psikotarih, travma ve dissosiyasyon: Çocukluk çağı travmaları, savaşlar ve dissosiyasyonun anamnezi*. E. Öztürk (Ed.), Psikotarih içinde (1. Baskı, ss. 1- 21). Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Penolazzi, B., Gremigni, P., & Russo, P.M. (2012). Impulsivity and reward sensitivity differentially influence affective and deliberative risky decision making. *Personality and Individual Differences*, 53(5), 655-659.
- Polat Balcı, G. (2011). *Madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde çocukluk çağı travmalarının bağlanma ile ilişkisi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Birimi, İstanbul.
- Richards, F., & O'Keeffe, Z.C. (2004). Resilience and risk factors associated with experiencing childhood sexual abuse. *Child Abuse Review*, 13(5), 338-352.
- Schückher, F., Sellin, T., Fahlke, C., & Engström, I. (2018). The impact of childhood maltreatment on age of onset of alcohol use disorder in women. *European Addiction Research*, 24(6), 278-285.
- Schwandt, M L., Heilig, M., Hommer, D.W., George, D.T., & Ramchandani, V.A. (2013). Childhood trauma exposure and alcohol dependence severity in adulthood: mediation by emotional abuse severity and neuroticism. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 37(6), 984-992.
- Süslü, G. (2020). *Bireylerin çocukluk çağı travmalarının duygusal zekâ düzeyleri ve kişiler arası iletişim tarzları ile ilişkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Şahiner, Ş.Y. (2012). *Alkol ve madde bağımlılarının sosyodemografik özellikler ve çocukluk çağı travmaları başa çıkma yöntemleri ve kişilik özellikleri açısından karşılaştırılması*. Tıpta

- Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- Şar, V., Öztürk, E., & İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(4), 1054-1063.
- Şenkal, İ. (2013). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma biçiminin depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Teicher, M.H., & Samson, J.A. (2013). Childhood maltreatment and psychopathology: A case for ecophenotypic variants as clinically and neurobiologically distinct subtypes. *American Journal of Psychiatry*, 170(10), 1114-1133.
- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C., & Akoğlu, S. (2011). Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(1), 33-44.
- Tümkaya, S., Çelik, M., & Aybek, B. (2013). Ergenlerin kişilerarası ilişkilerini etkileyen sosyal yaşantı değişkenlerinin incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 163-178.
- Türker, A. (2021). *Ergenlerde çocukluk çağı travma yaşantıları ve bağlanma stillerinin aldıkları depresyon tanısı şiddetiyle ve aile tutumları ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO]. (2017). <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/> adresinden erişildi.
- Uysal, M. A., Kadakal, F., Karşıdağ, C., Bayram, N.G., Uysal, O., & Yılmaz, V. (2004). Fagerstrom test for nicotine dependence: reliability in a Turkish sample and factor analysis. *Tüberküloz ve Toraks Dergisi*, 52(2), 115-21.
- Ünal, M. (2020). *Erişkinlerde çocukluk çağı travmasının alkol ve madde bağımlılığı riski üzerine etkisi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.
- Üzbe Atalay, N., & Kurt Ulucan, T. (2018). Kendini toparlama gücü gelişim süreci: Ebeveynleri boşanmış ergenler üzerinde nitel bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 176-196.
- Velioğlu, U., & Sönmez, C.I. (2018). Sigara bırakma polikliniğine başvuran hastaların nikotin bağımlılığının sosyo demografik özellikler ve depresyon ile ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi*, 45(1), 35-41.
- Wu, N.S., Schairer, L.C., Dellor, E., & Grella, C. (2010). Childhood trauma and health outcomes in adults with comorbid substance abuse and mental health disorders. *Addictive Behaviors Journal*, 35(1), 68-71.
- Yağcı, İ., Perinçek, G., & Kıvrak, Y. (2019). Sigara bırakma polikliniğine başvuran kişilerde D tipi kişilik, dürtüsellik, çocukluk çağı travmaları, anksiyete ve depresyon düzeyleri. *Ankara Medical Journal*, 19(3), 582-590.
- Yazgan İnanç, B., Kılıç Atıcı, M., Bilgin, M., & Bengi Gürkan, S. (2019). *Gelişim psikolojisi II: Yetişkinlik, yaşlılık ve ölüm* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yazıcı, M. (2021). *Algılanan duygusal istismar ile yeme tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Yılmaz, G., İbiş, S., & Aktuğ, Z.B. (2020). Üniversite öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma durumları. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 73-80.
- Zelan, R. (2019). *Üniversite öğrencilerinin stres düzeylerinin ve çocukluk çağı travmatik yaşantılarının madde kullanımına yönelik tutumları ile ilişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., & Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: The fact that childhood traumas cause mental problems and substance use in every period of human life is important in terms of identifying this problem and taking preventive mental health measures. Adolescents, in particular, have problems with substance use such as belonging to a group, trying to develop an identity, rebelling against their family and society, having high risk-taking behavior due to the characteristics of their period, etc. For these reasons, they constitute a risk group in every aspect. Substance use behavior seen in adolescents is a social problem that has negative effects not only on the individual and family but also on society. This study is designed to investigate the relationship between childhood traumas of senior university students and substance use.

Method: Universe of the study consisted of 7030 senior students who were enrolled in Aydın Adnan Menderes University's some faculties and vocational schools at the main campus during the 2018-2019 academic year. Sample size was calculated using World Health Organization's Statcalc program utilized for population research. The necessary number of students revealed by the calculation (238) was increased by 40% due to potential data loss, and the study was conducted with a total number of 333 students. Data were collected through Personal Information Form, Childhood Traumas Questionnaire (CTQ), Addiction Profile Index Risk- Screening for Alcohol and Addiction Profile Risk-Screening Index for Substance and Fagerstrom Test for Nicotine Dependence (FTND). The data obtained in the study were analyzed using the SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25,0 program. Descriptive statistical methods (number, percentage, min-max values, median, mean and standard deviation), Kolmogorov Smirnov test, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis analysis and correlation analysis test were used when evaluating the study data. Average, maximum and minimum values for the purpose of presenting quantitative variables; Frequency and percentage values were used to present qualitative variables. Since outliers increase the value of error variance, it was checked whether there were outliers in the data sets examined before statistical tests. No outliers were found in the data set, Compliance with normal distribution was analyzed with the Kolmogorov Smirnov test. Since the data obtained in the study did not show a normal distribution, non-parametric tests were used in the evaluation, In comparing quantitative variables, the Mann Whitney U test was used among non-parametric tests for comparisons of two groups, the Kruskal Wallis test was used for comparisons of more than two groups, and when there was a difference between groups, the corrected Bonferroni test was used to determine the groups that created the difference. Correlation analysis was applied to test the relationship between continuous variables. The significance level was taken as $p < 0,05$.

Findings: Analysis of the relationship between sociodemographic data of the students and childhood trauma questionnaire scores revealed a higher likelihood of being neglected or abused for students with siblings (one, two or more) ($p < 0,05$). Students whose parents are divorced or separated were also found to be more likely to experience neglect and abuse, compared to their peers whose parents are together and either one or both members of the couple are alive ($p < 0,05$). According to student statement, students whose parents act oppressive and indifferent were found to experience more neglect and abuse than their counterparts whose parents' actions do not correspond to these qualities ($p < 0,05$). Similarly, students with parents demonstrating a democratic approach were subject to less neglect and abuse than students of non-democratic parents, Finally, students whose parents are not overprotective were exposed to more neglect and abuse, compared to their peers whose parents were overprotective ($p < 0,05$). Childhood traumas of senior university students had a weak positive correlation with alcohol use and smoking, The correlation between smoking and alcohol use was also found to be weakly positive ($p < 0,05$).

Discussion: An increase in the number of siblings increases the risk of neglect and abuse. Similar results have been obtained in literature studies (Bozgün and Pekdoğan, 2018; Çobanoğlu, 2020; Horton and Cruise, 2001; Bekçi, 2006; Can Özcan, 2010; Güler et al., 2002; Kourt, 2011). This may be due to parents not being able to spend equal time with all children or not being able to develop sufficient coping skills for household problems. In large families with a large number of siblings, parents' inability to provide the same attention, love and care to all children may increase the risk of neglect and abuse in children (Bal, 2010; Baydemir et al., 2014; Kourt, 2011; Özen et al., 2007). Our study found that having a broken family structure affects childhood traumas. The results of other studies are similar to our research findings (Özçevik et al., 2019; Amato and Booth, 1991; Dinleyici and Şahin Dağlı, 2016; Alpaslan, 2014; King et al., 2004; Bilginer et al., 2013; Zeren et al., 2012). This may be due to the fact that the mother and father cannot provide the child with the necessary physical/emotional care and attention

by placing their shared responsibilities towards the child on a single parent. It has been determined that as childhood traumas increase in students, smoking also increases slightly. The reason for the positive but weak relationship between childhood traumas and smoking may be that students are reluctant to express themselves about traumas and harmful habits, give misleading answers to questions, or that smoking is widely used among students without a specific reason. It has also been reported in the literature that there is a strong relationship between childhood traumas and smoking (Yazıcı, 2021; Ford et al., 2011; Dong et al., 2013; Yağcı et al., 2019; Zelan, 2019; Ünal, 2020; Lewis et al., 2019; Jun et al., 2008; Campbell et al., 2016; Penolazzi et al., 2012). Traumas, which negatively affect the individual's personality formation and pave the way for the development of impulsive behaviors, may push the adolescent to risky behaviors by not allowing him to question his actions. It has been found that as smoking increases in students, alcohol use also slightly increases. Similar research results have been reported in the literature (Faeh et al., 2006; Veliolu and Sönmez, 2018; Grucza and Bierut, 2006; Koca and Oğuzöncül, 2015).

Conclusion: In the light of these findings, the relationship of early childhood neglect and abuse with other variables should be investigated by further studies. Furthermore, education programs targeting students, families, and school authorities should be developed for increasing abuse recognition and awareness of adverse effects of alcohol and substances.

Recommendation: Finally, interventions for at-risk students should be conducted in collaboration.